

Sygn. akt I ACa 178/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 kwietnia 2022 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący :	SSO Tomasz Tatarczyk
Protokolant :	Judyta Jakubowska

po rozpoznaniu w dniu 5 kwietnia 2022 r. w Katowicach

na rozprawie

sprawy z powództwa I. K.

przeciwko Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w B.

o ustalenie

na skutek apelacji pozwanej

od wyroku Sądu Okręgowego w Katowicach

z dnia 10 listopada 2020 r., sygn. akt II C 2/20

1) oddala apelację;

2) oddala wniosek powoda o zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego.

--	--	--

SSO Tomasz Tatarczyk

Sygn. akt I ACa 178/21

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 10 listopada 2020 r. Sąd Okręgowy w Katowicach ustalił nieważność uchwały walnego zgromadzenia pozwanej spółdzielni mieszkaniowej, odbytego w ośmiu częściach w dniach 5 czerwca 2018 r., 6 czerwca 2018 r., 7 czerwca 2018 r., 12 czerwca 2018 r., 13 czerwca 2018 r., 14 czerwca 2018 r., 20 czerwca 2018 r., 21 czerwca 2018 r. w zakresie punktów 4, 7, 15, 16, oddalił powództwo w pozostałym zakresie, zniósł wzajemnie między stronami koszty procesu. Sąd ustalił, że powód jest członkiem pozwanej spółdzielni mieszkaniowej. Uchwała podjęta w dniu 12 czerwca 2018 r. dokonała zmian w § 67 statutu spółdzielni, który otrzymał brzmienie : w ustępie 2 - członek może brać udział w walnym zgromadzeniu osobiście lub przez pełnomocnika, w ustępie 4 - treść obowiązującego

pełnomocnictwa sporządza rada nadzorcza przed każdym walnym zgromadzeniem spółdzielni, w ustępie 7 - członek spółdzielni zamierzający udzielić pełnomocnictwa do udziału w obradach walnego zgromadzenia jest zobowiązany złożyć oryginał pełnomocnictwa określonego w ust. 4 do udziału w obradach walnego zgromadzenia spółdzielni lub jego części najpóźniej na 7 dni przed dniem rozpoczęcia obrad I części walnego zgromadzenia; podpis członka na dokumencie pełnomocnictwa składany jest w obecności umocowanego pracownika spółdzielni lub jest notarialnie poświadczony, w ustępie 14 - członek ma prawo korzystania na własny koszt z pomocy prawnej lub pomocy eksperta; osoby, z których pomocy korzysta członek, nie są uprawnione do zabierania głosu, w ustępie 15 - ekspertem może być osoba posiadająca co najmniej stopień naukowy doktora, w ustępie 16 - pomoc prawną może świadczyć adwokat lub radca prawny. Sąd wskazał, że zgodnie z art. 42 § 2 i 9 ustawy z 16 września 1982 r. Prawo spółdzielcze, zaskarżanie uchwał walnego zgromadzenia członków spółdzielni jest możliwe za pomocą powództwa o stwierdzenie nieważności uchwały, to jest wtedy, gdy występuje sprzeczność uchwały z ustawą oraz powództwa o ustalenie nieistnienia uchwały, gdy występują takie nieprawidłowości w zwołaniu walnego zgromadzenia lub w obradowaniu, które wyłączają możliwość przyjęcia usprawiedliwionego zapatrywania, że organ ten był zdolny do powzięcia woli. Za nieuzasadnione uznał Sąd żądanie powoda ustalenia nieistnienia uchwały co do punktów 15 i 16. Wyjaśnił, że podstawą prawną powództwa o ustalenie nieważności uchwały stanowił art. 189 k.p.c. Wskazał, że według art. 36 § 1 ustawy Prawo spółdzielcze, walne zgromadzenie jest najwyższym organem spółdzielni i członek spółdzielni może uczestniczyć w walnym zgromadzeniu przez pełnomocnika, jeżeli ustawa lub statut nie stanowią inaczej; pełnomocnictwo powinno być udzielone na piśmie pod rygorem nieważności i dołączone do protokołu walnego zgromadzenia; podczas walnego zgromadzenia członek ma prawo korzystania na własny koszt z pomocy prawnej lub pomocy eksperta i osoby takie nie są uprawnione do zabierania głosu. Uznając za zasadne podważenie przez powoda ważności uchwały w zakresie punktów 4 i 7 przywołał treść art. 36 § 4 ustawy Prawo spółdzielcze, zgodnie z którym, pełnomocnik nie może zastępować więcej niż jednego członka, pełnomocnictwo powinno być udzielone na piśmie pod rygorem nieważności i dołączone do protokołu walnego zgromadzenia. Podkreślił, że ustawa wprowadza wprost regulację na temat formy pełnomocnictwa określając, że powinno być ono udzielone na piśmie pod rygorem nieważności i dołączone do protokołu walnego zgromadzenia. Nie upoważnia ten przepis do sformułowania w statucie innych wymogów co do formy pełnomocnictwa. Podzielił stanowisko wyrażone w doktrynie, że wymagania dalej idące, aniżeli to wynika z art. 36 § 4 ustawy, ustanowione dla pełnomocnictwa w statucie spółdzielni, są nieważne. Stwierdził wobec tego sprzeczność punktów 4 i 7 uchwały z ustawą. Odnośnie do punktów 15 i 16 uchwały przywołał treść art. 36 § 7 ustawy Prawo spółdzielcze, zgodnie z którym, członek ma prawo korzystania na własny koszt z pomocy prawnej lub pomocy eksperta; osoby, z których pomocy korzysta członek, nie są uprawnione do zabierania głosu. Wywiódł, że ustawa wyraźnie wskazuje, iż członek spółdzielni może korzystać z pomocy prawnej lub pomocy eksperta. Oceniał, że wszelkie ograniczenia co do możliwości skorzystania z pomocy eksperta ze względu na jego stopień naukowy są niedopuszczalne. Wskazany przepis nie precyzuje bowiem żadnych podmiotowych kwalifikacji osoby, z której pomocy korzysta członek, co oznacza, że może to być każda osoba, która cieszy się stosownym zaufaniem członka, spółdzielni zaś nie przysługują żadne uprawnienia kontrolne w tym zakresie, wystarczającą podstawą do obecności takiej osoby na posiedzeniu walnego zgromadzenia jest oświadczenie wiedzy złożone przez członka. Dalej wywiódł, że art. 36 § 7 prawa spółdzielczego nie reguluje też zagadnienia, na podstawie jakiego stosunku prawnego członek korzysta z pomocy prawnej lub pomocy eksperta. Podzielił stanowisko piśmiennictwa, że określenie „korzystanie z pomocy prawnej” nie jest wystarczająco jednoznaczne, aby żądać od osób towarzyszących statusu adwokata czy radcy prawnego, jako osób uprawnionych do świadczenia pomocy prawnej; nawet gdyby jednak ograniczyć w ten sposób zakres przepisu w części dotyczącej pomocy prawnej, osoby nieposiadające tego statusu mogą towarzyszyć spółdzielcy w charakterze ekspertów. Za niedopuszczalne i sprzeczne z ustawą uznał zatem wprowadzone w statucie pozwanej spółdzielni ograniczenia odnośnie do świadczenia pomocy prawnej jedynie przez adwokatów i radców prawnych wskazując, że powszechnie wiadomym jest, iż nie tylko osoby z takimi uprawnieniami mogą świadczyć członkowi spółdzielni pomoc prawną ale także doradcy podatkowi, komornicy, aplikanci adwokaccy, radcowsey i notarialni, osoby po studiach prawniczych prowadzące kancelarię w zakresie doradztwa prawnego. W rezultacie uznania punktów 4, 7, 15 i 16 uchwały za sprzeczne z regulacją ustawową uwzględnił w tym zakresie powództwo ustalając nieważność uchwały. Wyjaśnił przyczyny oddalenia powództwa w pozostałej części. O kosztach procesu orzekł po myśli art. 100 k.p.c.

Apelacją zaskarżyła ten wyrok pozwana w części stwierdzającej nieważność uchwały w punktach 4, 7 i 16, zarzuciła naruszenie prawa materialnego - art. 42 § 2 ustawy Prawo spółdzielcze w związku z art. 65 k.c. przez niewłaściwe zastosowanie polegające na uznaniu, że punkty 4 i 7 uchwały są sprzeczne z art. 36 § 4 ustawy Prawo spółdzielcze, art. 353¹k.c. w związku z art. 65 i 76 k.c. przez niezastosowanie, względnie błędną wykładnię, co doprowadziło do przyjęcia, że statut spółdzielni mieszkaniowej nie może zawierać uregulowań typu pactum de forma, art. 46 § 2 ustawy Prawo spółdzielcze przez niezastosowanie w postaci odmówienia radzie nadzorczej spółdzielni kompetencji do ustalenia treści i formy blankietu pełnomocnictwa, art. 42 § 2 ustawy Prawo spółdzielcze w związku z art. 65 k.c. przez niewłaściwe zastosowanie polegające na uznaniu, że punkt 16 uchwały jest sprzeczny z art. 36 § 7 ustawy Prawo spółdzielcze; w oparciu o te zarzuty skarżąca domagała się zmiany wyroku przez oddalenie powództwa o stwierdzenie nieważności uchwały w punktach 4, 7 i 16, stosunkowe rozdzielenie kosztów procesu, zasądzenia od powoda kosztów postępowania odwoławczego.

Powód wniósł o oddalenie apelacji i zasądzenie od pozwanej kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje :

Ustalenia faktyczne Sądu Okręgowego są prawidłowe, nie podważa ich apelacja, należało je podzielić przyjmując za własne.

Niezasadnie zarzuca apelacja temu Sądowi naruszenie prawa materialnego.

Treść regulacji zakwestionowanych postanowień uchwały zmieniającej statut jest jasna, do takiego wniosku prowadzi wykładnia oświadczeń woli członków spółdzielni wyrażonych na walnym zgromadzeniu przez podjęcie uchwały. Wbrew zarzutom apelacji, nie uchybił Sąd Okręgowy wymogom art. 65 k.c. określającego podstawowe zasady dotyczące wykładni oświadczeń woli.

Według art. 42 § 2 ustawy z 16 września 1982 r. Prawo spółdzielcze, uchwała sprzeczna z ustawą jest nieważna.

Statut spółdzielni mieszkaniowej stanowiąc szczególnego rodzaju umowę jej członków nie może naruszać przepisów bezwzględnie obowiązujących zawierających określone nakazy lub zakazy, regulując zaś uczestnictwo członków spółdzielni w walnym zgromadzeniu powinien czynić to w taki sposób aby nie ograniczać ich uprawnień zastrzeżonych przepisami prawa.

Przyjęte zaskarżoną uchwałą postanowienia statutu pozwanej spółdzielni w zakresie dotyczącym treści, formy i terminu złożenia dokumentu pełnomocnictwa oraz pomocy prawnej, z jakiej korzystać może członek spółdzielni podczas obrad walnego zgromadzenia, prowadziły do ograniczenia praw członków zastrzeżonych w ustawie, a w rezultacie zachodziły podstawy do stwierdzenia, że jako sprzeczna z ustawą uchwała w tym zakresie jest nieważna.

Stwierdzenie przez Sąd Okręgowy tej nieważności, wbrew zarzutom apelacji, odpowiada prawu - art. 42 § 2 ustawy Prawo spółdzielcze i nie narusza zasady swobody umów określonej w art. 353¹ k.c. ani art. 76 k.c. dotyczącego formy czynności prawnej, ani art. 46 § 2 ustawy Prawo spółdzielcze stanowiącego, że statut może zastrzec do zakresu działania rady jeszcze inne uprawnienia, niż określone w § 1 tego artykułu.

W brzmieniu nadanym zaskarżoną uchwałą ust. 4 § 67 statutu stanowił, że treść obowiązującego pełnomocnictwa sporządza rada nadzorcza przed każdym walnym zgromadzeniem członków spółdzielni. Chodziło, jak wynika z ust. 2 tego paragrafu, o pełnomocnictwo udzielone przez członka spółdzielni do zastępowania go na walnym zgromadzeniu. „Treść” oznacza też zawartość, zatem przez upoważnienie rady nadzorczej do sporządzenia treści pełnomocnictwa uchwała umożliwiła jej nie tylko przygotowanie blankietu (wzoru) dokumentu pełnomocnictwa, o czym mowa w uzasadnieniu apelacji, ale zastrzegła radzie uprawnienie do sformułowania tego dokumentu w sposób, który w istocie mógł prowadzić do ograniczenia członka w jego prawie uczestniczenia w walnym zgromadzeniu przez pełnomocnika, zastrzeżonym w art. 36 § 3 ustawy Prawo spółdzielcze. Wprawdzie zgodnie z tym przepisem, członek może uczestniczyć w walnym zgromadzeniu przez pełnomocnika, jeżeli ustawa lub statut nie stanowią inaczej, jednakże w sytuacji, gdy

statut spółdzielni dopuszcza udział członka w walnym zgromadzeniu przez pełnomocnika, to nie powinien zawierać postanowień, które w rzeczywistości mogą ograniczająco na to jego uprawnienie wpływać.

Zaskarżona uchwała nadała ust. 7 § 67 statutu brzmienie : członek spółdzielni zamierzający udzielić pełnomocnictwa do udziału w obradach walnego zgromadzenia jest zobowiązany złożyć oryginał pełnomocnictwa określonego w ust. 4 do udziału w obradach walnego zgromadzenia lub jego części najpóźniej na 7 dni przed dniem rozpoczęcia obrad I części walnego zgromadzenia; podpis członka na dokumencie pełnomocnictwa składany jest w obecności umocowanego pracownika spółdzielni lub jest notarialnie poświadczony.

Ograniczają te postanowienia statutu prawo członka do uczestniczenia w walnym zgromadzeniu przez pełnomocnika zastrzegając, że pełnomocnictwo powinno być złożone najpóźniej na 7 dni przed rozpoczęciem obrad, co wyklucza zastępowanie na zgromadzeniu członka spółdzielni przez pełnomocnika np. w sytuacjach zdarzeń losowych, których nie mógł on przewidzieć zakładając, że weźmie osobisty udział w zgromadzeniu, a które wystąpiły w siedmiodniowym terminie poprzedzającym rozpoczęcie obrad. W takich nieprzewidzianych sytuacjach udanie się przez członka spółdzielni do siedziby spółdzielni lub do notariusza celem udzielenia pełnomocnictwa, a także dokonanie czynności notarialnej w miejscu pobytu członka może okazać się niewykonalne wykluczając jego uczestnictwo w walnym zgromadzeniu. Z uzyskaniem notarialnego poświadczenia podpisu wiążą się też koszty, których konieczność poniesienia oznaczać może nieuzasadnione ograniczenie członka spółdzielni w jego prawie uczestniczenia w walnym zgromadzeniu przez pełnomocnika.

Ustawa Prawo spółdzielcze stanowi w tej materii w art. 36 § 4, że pełnomocnictwo powinno być udzielone na piśmie pod rygorem nieważności i dołączone do protokołu walnego zgromadzenia.

Nie stawia więc ustawa większych wymogów pełnomocnictwu, niż formy pisemnej pod rygorem nieważności, ważności dokumentu pełnomocnictwa nie uzależnia od poświadczenia podpisu mocodawcy, ani nie nakazuje złożenia pełnomocnictwa w określonym terminie przed rozpoczęciem obrad walnego zgromadzenia wskazując jedynie, że ma być ono dołączone do protokołu walnego zgromadzenia.

Wiąże się z unormowaniem art. 36 § 7 ustawy Prawo spółdzielcze postanowienie ust. 16 § 67 statutu, któremu zaskarżona uchwała nadała treść : pomoc prawną może świadczyć adwokat lub radca prawny.

Dotyczący uczestnictwa członka w walnym zgromadzeniu § 7 art. 36 ustawy stanowi, że członek ma prawo korzystania na własny koszt z pomocy prawnej lub pomocy eksperta; osoby, z których pomocy korzysta członek, nie są uprawnione do zabierania głosu.

Wynika z tego przepisu ustawy, że chodzi o doradzanie członkowi podczas walnego zgromadzenia przez osobę posiadającą wiedzę prawniczą lub ekspercką, by mógł on lepiej zrozumieć zagadnienia, które są przedmiotem obrad, aktywniej w obradach uczestniczyć i podjąć dobrą decyzję przy głosowaniu nad uchwałami. Osoba taka nie jest uprawniona do zabierania głosu na zgromadzeniu, jej zadaniem ma być wyłącznie udzielenie członkowi spółdzielni pomocy prawnej lub eksperckiej.

Z tych względów nieuzasadniony jest wymóg określony w statucie pozwanej spółdzielni, by pomoc prawną świadczył członkowi wyłącznie adwokat lub radca prawny. Nie znajduje ten warunek oparcia w ustawie, a prowadzi on do ograniczenia prawa członka korzystania z pomocy prawnej podczas obrad walnego zgromadzenia, zawężając krąg osób, które pomocy prawnej mogą członkowi udzielić i zobowiązując go w razie zamiaru skorzystania z pomocy prawnej do poniesienia jej kosztów, bo wszak pomoc prawna świadczona przez adwokata i radcę prawnego z natury rzeczy jest odpłatna.

Z tych przyczyn apelację, jako bezzasadną, Sąd Apelacyjny oddalił działając z mocy art. 385 k.p.c. Oddaleniu podlegał wniosek powoda o zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego albowiem nie wykazał on poniesienia w tym postępowaniu kosztów, których zwrotu w myśl art. 98 § 1 i 2 k.p.c. mógłby się domagać od przegrywającej sprawę strony pozwanej.

SSO Tomasz Tatarczyk